

Kedves Testvérek! Biztos észrevettétek már ti is, hogy a rossz hírek mekkora értéke van: a különféle botrányok, katasztrófák, bűnügyek a legérdekesebbek. Ezek kapnak a legnagyobb figyelmet a hírcsatornákon, az újságokban. Ezekre figyelünk fel mi magunk is jobban. Azt mondják, jóval több jó dolog, pozitív üzenet kell, hogy felülírjon egy rosszat. És sajnos rossz hírből van bőven, ehhez azt hiszem, mindannyian tudunk példákat sorolni. A felolvasott Ige olyan, mintha egy híradás lenne napjainkból. Kommentár arról, ami történik, ami körülvesz minket. Milyen igaz mindaz, amit az Igében hallottunk, lehet, bólogtunk is: igen, ilyen szörnyű ez a világ. Ennyi a bűn. Szörnyű egy hely ez! Nem is értjük, hogy vált ilyenné ez a világ! Megérett a pusztulásra. Esetleg magunk elé képzeltünk egy-egy konkrét embert: hogy lehet ő ilyen meg olyan...? Hogy lehet hát, hogy ennyire aktuális egy Ige, mint ez...? Az egyetlen bökkenő az, hogy ezt Pál nem a világról, vagy nem csak arról írja, hanem elsősorban az egyházzól. Isten népéről. A tévtanítók jelenléte mellett az ember általános állapotáról, Istentől való elfordulásáról és a mindent átjáró romlottságról, ami alól senki sem kivétel.

1. Nehéz idők

„Nehéz idők jönnek” – mondja az apostol, ami nem egy közhelyszerű állítás, hanem felkészítés, józanság. Nem néhány hónapot jelent, hanem éveket, egy egész korszakot. A Krisztus visszajövetelét váró egyház időszakát, amikor az evangéliumot hirdetik világszerte, és ez újabb és újabb ütközéseket és harcokat hoz. Nem csak az első keresztyének üldözését, hanem évszázadokon át húzódozó, hullámokban újra és újra megjelenő vajúrást, szülési fájdalmakat. Ezek az utolsó idők, amikor nem az utolsó pillanatot jelenti időben, hanem azt, hogy ezekben az időkben még van lehetőség Krisztushoz fordulni, Őt hívni segítségül és lesz, amikor ez már nem lesz opció. Ebben az időszakban Isten népének feladata hirdetni és élni, hogy Jézus Krisztus az Isten fia feltámadt a halálból, legyőzte a halált és a bűnt, és nincs más uralom rajta kívül. Ebben az időszakban a korszellem, a lelkület, a közeg olyan, amit leír az apostol. Kívül és belül. Igazából lokalizálhatatlan. Nem lehet körülzárni, mint valami erdőtüzet, hanem olyan, mint a füst, ami mindent átjár és beivódik a ruhánkba, a bőrünkbe és mindenhol érezhető. özelebről, amiről itt ír Pál, már nemcsak a pogányok között van jelen, hanem a keresztyén gyülekezeten belül is bomlaszt. Ezek a tendenciák, ez a gondolkodásmód az önzés elhatalmasodásán, az istenfélelem és a felebaráti szeretet semmibe vételén alapul. Ezek gyakran a „kegyesség formáját” öltik magukra, a vallási gőg álarca alatt akadályozzák az evangélium igazságát.

2. Tünetek

Na, de mik a tünetek? A felsorolt jellemzők ún. bűnkatalógus, ami konkrét tulajdonságokat, cselekvést, belső jellegzetességet írnak le, valójában az Istentől távol lévő állapot tünetei. Nem szeretném felsorolni még egyszer, inkább csoportosítom, olyan összefüggéseket nevezek meg, amelyek közösek bennük, és amelyek megragadható a működés.

- a. A féktelenség az, ami kirajzolódik itt előttünk. Ebben a működésben nincs határ, nincsenek igazán törvények. Szabadjára engedett vágyak, ami mindent jelent: birtoklást, uralkodást, agressziót, a másikon való uralkodás minden formáit, az egészséges kontroll és józanság mindenféle hiányát. Emlékezzünk, hogy levél elején azt mondja Pál: Isten az erő, szeretet, józanság Lelkét adta nekünk. Amit itt látunk, az mindennek a teljes ellentéte.
- b. A másik ilyen jellegzetesség hasonló ehhez: a határtalanság. A féktelenség a lelkület, a határtalanság a megnyilvánuló cselekvés. Az ilyen ember, azt gondolja mélyen a szívében, hogy bármit megtehet következmények nélkül. Nincs határa a gonoszságnak, minden után jöhet újabb és újabb gonosztett. Az ember „olyan lesz, mint isten”, azaz azt hiszi magáról, hogy igaz a kísértő édeni szava és úgy is viselkedik, mintha isten lenne. Egy kegyetlen és kiszámíthatatlan isten. Egy önző és pusztító isten. Egy irigy, féltékeny, mohó, telhetetlen isten. Kérlelhetetlen, ahogy olvastuk. Olyan, aki nem hajlandó rendezni, megbékélni... mert hajthatatlan, kiismerhetetlen és kiszámíthatatlan. Valószínűleg, aki ezt megéli, nem tekint magára „kegyetlen istenként”, hanem csak úgy: hogy enyém a világ, és én ezt megtehetem. Értékítélet nem kapcsolódik hozzá. Mert ahhoz tükör kell(enne).
- c. Az irgalmatlanság másik megnyilvánulása a gőgösség, a leuralás. Ahogy Alfred Adler nevezi: ez a fölénykomplexus. Kényszeres fölérendelődés. Kisebbségi és nagyobb mértékben a hatalomhoz való ragaszkodás. A fölérendelődés adja az irányítást s ezáltal a biztonságot. Identitást is ad a kontroll. Igen, a hatalom gyűrűje, amiért bármilyen áldozatot érdemes meghozni. Nincs visszatartó erő, a vakmerő, dölyfös, rágalmozó magatartás mögött az áll, hogy hatalmon kell maradni, hatást kell gyakorolni, irányítani kell. Mert ez a legédesebb dolog a világon. Igazi drágaság... És ha nem gyakoroljuk a hatalmat, más fogja megtenni, más uralkodik majd rajtunk.
- d. Mindez pedig szükségszerűen erkölcsi romlást hoz. A befolyással bíró, ám Istentől elszakadt ember rabul ejt, fogva tart más. Sokakat megvezet, befolyásol, mert bár különösen ma ezt senki sem ismeri el szívesen, igazából az emberek szeretik, ha irányítják őket. Ha megmondják nekik, mit csináljanak, mit gondoljanak. Akkor is, ha nyilvánvalóan káros és veszélyes, amit egy vezető mond. „Valaki mondja meg, mi a jó, mit csináljak...” – különösen itt, nálunk, Közép-Kelet Európában ez egy óriási igény... Az eszköze pedig ennek a látszat fenntartása. Látszatabiztonság, látszatabékesség, látszatabiztos megoldások, melyek gyakran csak leegyszerűsítik a helyzetet. Az egész világ leegyszerűsített, lebutított magyarázata. Isten népén belül, de azon kívül is: a kegyesség látszata. A jóság, a védelmező, az igazságosság látszata. A vallásosság látszata.
- e. Az ember minél távolabb lesz Istentől, minél inkább építi a saját földi hatalmát és erősíti, védi a saját igazságát, annál távolabb lesz az Igazságtól, Isten igazságától, ami örök és igaz és nagyon kellemetlen az ember számára, mert ellentétes a saját akaratával, szándékával. Az Ige viszont azt mondja, hogy aki Isten igazságától eltávolodik és a saját hatalmát építi, határtalanságában, féktelenségében, dölyfösségében nem jut messzire. Mert Isten igazságot szolgáltat. Mert akármilyen legyen a látszat, Jézus Krisztus valóban úr ebben a világban is, és egy nap majd mindenki számára látható módon is itt lesz közöttünk az Ő uralma. Isten népének pedig a dolga az (lenne), hogy ezt az uralmat képviselje és hirdesse: Isten országa már közöttünk van. Krisztus uralma egy kibontakozó valóság, ami folyamatosan ütközik a földi hatalmakkal: ezért nehezek az utolsó idők.

3. Távolságtartás

Pál azt mondja Timóteusnak, az ő lelki gyermekének, az efézusi gyülekezet vezetőjének: fordulj el ezektől. Mindenütt ott van a lelkület, de amikor manifesztálódik valahol, valakiben nagyon nyilvánvaló módon, akkor fordulj el! Ne nézd, ne szemléld közelről, ne szörnnyülkődj, ne vitatkozz vele, ne bonyolódj személyeskedésbe, hanem fordulj el! Ne harcolj úgy, ahogy természeted szerint tennéd, hanem bízd Istenre a dolgot! Lesz lelepleződés, ne félj, és akkor minden nyilvánvalóvá válik. Nem neked kell igazságot szolgáltatnod. Te csak hirdesd az evangéliumot és tartsd kellő távolságot! Így fogalmaz egy írásmagyarázó: „Pál vigasztalásul üdvőtörténeti példát közöl azoknak sorsáról, akik az igazságnak ellenálltak, de elbuktak. Jannész és Jambrész, azok az egyiptomi varázslók voltak, akik konokul és hosszan ellenálltak Mózesnek az egyiptomi szabadtítás alkalmából. (...) Történetükön illusztrálja Pál, hogy az igazságnak nem lehet huzamosan büntetlenül ellenállni. Jannész és Jambrész csak őstípusai azoknak a hamis tanítóknak, akik az üdvözítés története folyamán ámtításukkal feltartoztatták egy időre az igazságot, Isten üdvözítő, szabadító munkájának kibontakozását, de végül is nyilvánvalóvá lett tehetetlenségük.” Nagyon egyszerű lenne megnevezni mindig aktuálisan egy-két megbízhatatlan embert, valamilyen hamis tanítást képviselőt és mindig elhatárolódnivalakitól – de az Ige ennél többre hív. Nem szellemi ellenségkeresésre, hanem annak a felismerésre, hogy jár át ez a lelkület mindent, ami körülvesz minket.

4. Hogy tudja az utolsó napokban Isten népe, az egyház képviselni az evangéliumot?

A legfontosabb kérdés most számunkra, hogy te és én, mi, Isten népe, az egyház hogyan tudja képviselni Krisztust, hirdetni az Ő uralmát? Meggyőződésem, hogy a mi napjainkban, a mi időnkben a mindenkori három legsúlyosabb bálvány: a szexualitás, a hatalom és a pénz, és mindegyikkel dolgunk van. Az elmúlt vasárnapokon szó esett a szexualitással kapcsolatos fontos kérdésekről, Isten igazságáról. Ma pedig egy ugyanilyen fontos és veszedelmes dologról kell beszélnünk: a hatalomhoz való viszonyról. Mózes hirdeti a fáraónak Isten üzenetét. Nem mérlegel, s bár biztosan fél, elmondja, amire Isten hívja. Jannész és Jambrész pedig a megtévesztők, akik valójában gátolják Isten munkáját, mert próbálják megtéveszteni a fáraót és elhalványítani Isten üzenetét. Isten népe, az egyház, a gyülekezet olyan kellene, hogy legyen, mint Mózes! – Ehhez kell a távolság! Ha függésben van, nem megy oda, nem hirdeti, nem foglal állást, nem emeli fel a szavát. Az az egyház, amelyik túl közel van a hatalomhoz, nem tudja teljesíteni a prófétai kötelességét. Az egyház szolgálatának a bibliai összefüggésben két hangsúlya van. Az egyik: Isten népének alaphelyzete a jelenlét: a prófétai, hitvalló és távolságtartó, Istenre utalt állapot. Jelen lenni, de sosem asszimilálódni. A másik a szolgáló jelenlét, a kovász-lét. Belülről átformálni a társadalmat, minden szinten jó hatással lenni az evangélium hirdetésével. E kettő egyensúlyára, mindkettő meglétére szükség van. Hol van Isten népe, mit tesz most? Világszerte más és más szituációban és más helyzetben van, de fókuszáljunk most saját hazánkra. A mi országunkban és alapvetően most a mi református egyházunkra gondoljunk. A válaszunk elsőre az lehet, hogy sokat tesz. Jelen van. Soha ennyi intézményt nem tartott fenn, soha ennyi pályázatban nem vett részt. Soha ennyi központi forrást nem kapott...! Mi hát a baj? Súlyos dolgokról kell beszélnünk. Az egyház egyik bűne, leggyengébb pontja jelenleg a hatalomhoz való viszony, ami minden bizonnyal a következő években is velünk lesz, megoldatlan, feldolgozatlan kérdés. Ennek a közepén, ennek a sűrűjében vagyunk. Nem az aktuális hatalmon lévőkre vonatkozik csupán, hanem minden hatalomra érvényes. Azokkal talán még nehezebb persze, akik barátságosabbnak, elfogadóbbnak tűnnek. Ki kell mondanunk, bármennyire fájdalmas is, hogy a Magyarországi Református Egyház számára történelmileg mindig is jellemzően nehéz volt a távolságtartás és a prófétai feladat betöltése. Ami a reformáció idején magától értetődő volt, a feudális működési módban egyre nehezebbé vált. Ha csak a 20. századot nézzük, az állam adta biztonság volt, amikor csábító volt egyházunk egy része számára, sokszor kötelezte el magát az aktuális hatalomnak, és nem tudott kellő távolságot tartani. Persze tisztelet az üdítő kivételnek helyi szinten, de rendszer szinten nagy szegény az, ami mögöttünk van. A jobbra tolódás idején, a 30-as években ugyanúgy, mint az azt követő kommunista időkben. A héten emlékeztünk a kommunista diktatúra áldozataira... A 20. század második felében évtizedeken át működtek ügynökök az egyházban is: lelkészek, püspökök, vezetők voltak beépített emberei szó szoros értelmében is az államnak. Akik felelősek lelkésztestvéreik, gyülekezeti tagok bebörtönzéséért, haláláért, megnyomorításáért. Igehirdetések szolgálták az államhatalom érdekeit, akár a técszesítést, vagy bármilyen ideológiai üzenet közvetítését. Aztán a nagy fordulat, a rendszerváltozás során és után sokan nem kértek bocsánatot a sok-sok bűnéért, árulásért. Nem történt elszámoltatás, szembenézés. Kellemesen nyugdíjba vonult a többség azok közül, akik elárulták Isten népét. Nem történt megtisztulás, hanem megvárta egyházunk, amíg szépen meghalnak mindazok, akik érintettek voltak és így már nem kellett ezzel foglalkozni továbbá. Az utóbbi években a pozíciónyerés és az államtól való egyre komolyabb anyagi függésbe sodródott az egyházunk. Nem más történik, mint hogy az anyaszentegyház prostituálódik. Pénzért adja magát. Bebiztosítja magát. Túl akar élni. Lehet, sokan nem is tudják, mit cselekszenek. Mégis történik. A közvélemény is értetlenül szemléli, hogyan vándorolnak százegek egyházunkhoz, milyen összefonódások alakulnak ki a hatalommal. Egyházunk „hatótávolságon belül van”, túl közel sodródott, ahonnan iszonyú nehéz kikerülni. Mint egy csillag gravitációs mezőjének csapdájába esett bolygó, kering az államhatalom körül. A mindenkori keresztyén egyház úgy tűnik, túl akar élni. Bármilyen áron... Ezért mint intézmény, mint rendszer, alkalmazkodik, idomul. És ha nem Krisztus van a fókuszban, akkor honnan vár megváltást az egyház? A kegyesség ereje, az evangélium ereje helyett, Isten ereje helyett a hatalom erejében bízunk. Erről ismerhető fel: hogy nem az evangélium erejébe helyezi bizalmát. Nem abba a Krisztusba, aki fenntartója az egyháznak! Az egyház azért volt, van és lesz, mert Ő igazgatja. Több lelkípasztortól hallottam már, hogy attól fél, hogy kormányváltás lesz a legközelebbi választásokon és akkor jaj, mi lesz az egyházzal. Erről csak annyit, hogy az az egyház, ami egy épp aktuális kormányzattól várja a biztonságot és a megmaradást, megérett az ítéletre és a pusztulásra. A leleplező számunkra, a legmegdöbbentőbb, hogy a bizalom végső soron nem Krisztusban, az egyház urában van, hanem a látható hatalomban. És meg lehet magyarázni, hogy ez Isten eszköze... de akkor lelepleződik le ez, amikor az egyház hallgat. Hallgat fontos kérdésekben, mint egy elnémított próféta. Hallgat mint intézmény, mint rendszer, de az egyes gyülekezetek és Isten gyermekei egyenként is hallgatnak. A hallgatás a legnagyobb igénye a mindenkori hatalomnak. Az egyház hallgasson, ne legyen próféta! Ne szembesítsen, ne legyen órálló! Hallgasson és felejtse el emlékeztetni! Az emberek ne gondolkodjanak, ne tegyenek fel kellemetlen kérdéseket! Hanem engedelmesskedjenek. Miért vonzódik tehát az egyház a hatalomhoz úgy, mint a bogarak sötét szobában a lámpafényhez? Azért, mert eltért az igazságtól? Mert nem hisz tényleg, valójában Krisztus uralmában? Mert nem bizza rá magát? Mert dicsőséget, befolyást és hatalmat akar maga is? Mert elfelejté azzá lenni, aminek elhívta őt az egyház Ura, az élő és feltámadt Krisztus?

5. Mit jelent tehát hűségnek lenni most?

Bőjtben vagyunk. Tartsunk bűnbánatot! Vizsgáljuk meg magunkat és kezdjük a megtérést magunkkal! Bánjuk meg a mi Urunk előtt, ha mi magunk nem Krisztusban bízunk és más urakat imádtunk! Ha visszaéltünk a hatalmunkkal, ha megtévesztettünk bármiben másokat. Mert az egyház emberekből áll, belőled és belőlem, ezért ez az egész kérdés nagyon is érint. Valamilyen szinten mindannyiunkat. Vizsgáljuk meg a saját szívünket is! Nézzük meg a tüneteket! Isten Lelke fedje fel számunkra és győzzön meg, nem vagyunk-e magunk is önzők, pénzsóvárok, dicsekvők, gőgösök, istenkáromlók, szüleikkel szemben engedetlenek, hálátlanok, szentségtelenek, szeretetlenek, kérlelhetetlenek, rágalmozók, mértéktelenek, féktelenek, jóra nem hajlandók, árulók, vakmerők, felfuvalkodottak, akik inkább az élvezeteket szeretik, mint Istent... Bűnbánattal álljunk Istenünk elé és kiáltsunk az Ő irgalmáért! Az utolsó időkben, a vajúdás kínjai közt kiáltsunk, hogy adja meg nekünk a valódi megtérést, a gondolkodás megváltozását, a szív megváltozását minden egyes emberben, Krisztus testében, benned-bennem. A közösségünkben, Isten népében, az egyházunkban. És imádkozzunk a mindenkori vezetőinkért, hogy Isten könyörüljön rajtuk is, vezesse őket is. Hallassuk a hangunkat: az evangélium: Isten országa közöttünk van! Jézus Krisztus úr, legyőzte a legnagyobb hatalmat az ember felett: a halált! Feltámadásával megszerezte az örök életet és ez mindazoké, akik Benne hisznek! Álljunk ki az igazság mellett: egyedül Krisztus az úr és nem bízhatunk más hatalomban, nem függhetünk más hatalmasságtól! Ha hűségesek leszünk Krisztushoz, szinte biztos, hogy szenvedni fogunk. Ez várható, de vállalható, hiszen az evangélium mindig ütközik a kultúrával, erővel és hatalmasságokkal. Ezt nem lehet megúszni. Az Isten iránti hűségnek ára van. A népszerűtlenség. A túrés. Akár a kirekesztettség. A szenvedés. Egyre inkább függetlenedni kell minden más hatalomtól, de még saját magunkat is fel kell adnunk, oda kell adnunk Krisztusnak, hogy hűséges követői lehessünk. Bolondság? Képtelenség ez? Igen. Egyszerűbb hallgatni és a kegyesség látszatát fenntartani. De élni csak így érdemes: bátran, szembesülve, kilépve a homályból, kimondva, amit sokan látnak, de nagyon kevesen mernek megnevezni. És aztán járni is a világosságban, az engedelmes követésben, az igazság cselekvésében. Isten könyörüljön a népünkön, a református egyházunkon, gyülekezetünkön, egyen-egyenként rajtunk, hogy valóban keresztyénként, Krisztus követőiként élhessünk hiteles életet ebben a világban, az utolsó időkben is hűségesen, vállalva akár a szenvedést, amivel ez jár. Tudva, hogy egy nap minden szem meglátja Krisztus uralmát, hogy lesz végső igazságszolgáltatás. És hogy a mi Atyánk nem olyan, mint a földi urak és hatalmasságok. Hanem az Ő totális uralmában otthon leszünk, szeretete mindent betölt majd. Isten népe, tarts ki hűségesen! Hazafelé tartunk. S hisszük, hogy egy nap haza is érkezünk. Ámen!

(Thoma László)